

(14) *Byzanz und das Abendland nemzetközi konferencia (2012. november 26–29.)*

Byzanz und das Abendland / Byzance et l'Occident: Begegnungen zwischen Ost und West / Rencontre de l'Est et de l'Ouest
(Eötvös József Collegium, 2012. november 26–29.)

A beszámolót a konferencia két nagy egysége szerint, az illetékes szervezők tollából, azonos fejezetekre bontva állítottuk össze.

1) *Rencontre de l'Est et de l'Ouest*

„Előzmények

A francia középkori irodalom kutatása az Eötvös József Collegiumban jelentős múltat tekint vissza: Lakits Pál, a francia kutatóktól is gyakran idézett tekintély is itt kezdte pályafutását, miként tanítványa és pártfogoltja, a Collegium Francia műhelyének jelenlegi vezetője, Szabics Imre professzor is a középkori francia irodalom elismert kutatója. Az Eötvös József Collegium, alapításától fogva, hagyományosan szoros kapcsolatot ápol a párizsi ENS-szel. A középkori kutatások erősítéséhez a 2007-ben megrendezett *The Archimedes Palimpsest Colloquium* (2007. szeptember, Eötvös József Collegium, Budapest) című nemzetközi konferencia új lendületet adott: meghívásunkra

Nathalie Koble, az ENS középkori irodalmi tanulmányokat vezető oktató-kutatója is részt vett a nagyszabású rendezvénysorozaton. A gyümölcsöző együttműködés folyamatos: Nathalie Koble rendszeresen tart mesterkurzusokat a Collegium francia szakos hallgatói számára, valamint lehetőséget teremt arra, hogy az ösztöndíjjal Párizsban tanuló hallgatóinkat az ENS kurzusaira is befogadják. Az ENS-szel fennálló kapcsolaton túl, az Université Paris III – Sorbonne Nouvelle egyetemen működő középkori kutatócsoport (Centre d'Études du Moyen Âge [CEMA], vezetője: Michelle Szkilnik) és az ELTE Eötvös József Collegium között is 2010 óta szoros tudományos együttműködés alakult ki. 2010-ben konferenciát szerveztünk az ELTE és az említett intézmények közreműködésével, amelyen további francia, svájci és olasz egyetemek kutatói is részt vettek (2010. június 4–5., *Littérature et folklore dans le récit médiéval* [Irodalom és folklór a középkori elbeszélésben], Nemzetközi konferencia, Budapest). A rendezvényen megalakult az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság (International Courtly Literature Society [ICLS]) magyar tagozata, amelynek akkori elnöke Michelle Szkilnik volt. A magyar tagozat székhelye az Eötvös József Collegium lett. 2011-ben az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozata újabb interdiszciplináris konferenciát szervezett (2011. június 3–4., *Dialogue des cultures courtoises* [Udvari kultúrák közötti párbeszéd], Nemzetközi konferencia, Budapest), amelynek fontos célkitűzése volt, hogy a párbeszéd lehetőségét nyújtsa a különböző nyelvterületekhez kötődő középkori irodalommal foglalkozó kutatóknak, így a francia mellett spanyol, portugál, olasz, német, angol, magyar, sőt bizánci középkori kultúrával foglalkozó kutatók is közreműködtek a programban. Az első rendezvény előadásából készült tanulmánykötet 2011-ben jelent meg, és a Francia Intézetben 2011. június 3-án mutatták be. A *Byzance et l'Occident : Rencontre de l'Est et de l'Ouest* című konferencia a megkezdett sorozatot folytatta, amelyen a tematikát kiszélesítve a nyugati középkori irodalommal foglalkozó kutatók a bizantinológus kollégákkal együtt vehettek részt.

Résztevők

A rendezvénysorozat legtöbb résztvevője a francia középkori irodalom kutatója volt, de az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság interdiszciplináris jellegének megfelelően történész, filozófus, a középkori angol, német, spanyol, portugál és magyar irodalom kutatói is előadtak:

1. Michelle Szkilnik (Université Paris III – Sorbonne Nouvelle);
2. Christine Ferlampin-Acher (Université Rennes 2);
3. Karin Ueltschi (Université de Reims);
4. Catherine Croizy-Naquet (Université Paris III – Sorbonne Nouvelle);
5. Aurélie Houdebert (Université Paris III – Sorbonne Nouvelle);
6. Magali Cheynet (Université Paris III – Sorbonne Nouvelle);
7. Valérie Cangemi (Université de Lausanne);
8. Szabics Imre (ELTE–EC);
9. Korompay Klára (ELTE);
10. Horváth Krisztina (ELTE);
11. Bárány Attila (Debreceni Egyetem);
12. Slíz Mariann (ELTE);
13. Vargyas Brigitta (ELTE–EC);
14. Puskás István (Debreceni Egyetem);
15. Majorossy Imre (Pázmány Péter Katolikus Egyetem);
16. Koncz Beatrix (Szegedi Egyetem);
17. Arató Anna (ELTE–EC);

18. Kiss Sándor (Debreceni Egyetem); 19. Lukács Edit Anna (Institut für Österreichische Geschichtsforschung); 20. Palágyi Tivadar (ELTE); 21. Paolo Odorico (EHESS, Paris); 22. Filippo Ronconi (EHESS, Paris); 23. Képes Júlia (Nemzeti Tankönyvkiadó); 24. Márton László; 25. Bánki Éva (ELTE – Károli Gáspár Református Egyetem); 26. Peremiczky Szilvia (Magyar Zsidó Múzeum); 27. Máté Zsuzsanna (Debreceni Egyetem); 28. Egedi-Kovács Emese (ELTE–EC).

Tudományos eszmecserek, előadások

A konferenciát november 26-án hétfőn, ünnepélyes keretek között, François Laquière a Francia Intézet igazgatója, valamint Horváth László, az EC igazgatója nyitotta meg. Ezt követően tudományos előadások hangzottak el különféle témákban. Az előadók egyfelől a középkori francia irodalomban fellelhető keleti – elsősorban bizánci – művek hatását, az irodalmi motívumok kelet és nyugat közötti vándorlását vizsgálták, és az egyes művek közötti intertextuális viszonyrendszert tárták fel (Christine Ferlampin-Acher : Apollonius de Tyr, Saint Eustache et Guillaume d'Angleterre : réécritures d'un modèle aventureux au Moyen Âge, de Tyr à Bristol; Karin Ueltschi : Saint Nicolas : de Byzance à la Lorraine; Catherine Croizy-Naquet : L'Orient et l'Occident dans les Estoires d'Outremer et de la naissance de Saladin, l'histoire d'une rencontre singulière; Aurélie Houdebert : L'histoire du cheval d'ébène, de Tolède à Paris : propositions sur les modalités d'une transmission; Egedi-Kovács Emese : Le livre dans le livre : le *De amore* et le roman byzantin de Macrembolite; Magali Cheynet : L'agencement des motifs dans le Galien en prose; Valérie Cangemi : Les enchanteurs d'Ici et d'Ailleurs : Morgane et Nectanabus; Szabics Imre : La métamorphose de la fontaine de Narcisse de Guillaume de Lorris dans le *Roman de la Rose* de Jean de Meun; Vargyas Brigitta : « Conforté... en songes et en visions » – Le rêve comme motif et comme récit chez Froissart; Kiss Sándor : Élaboration poétique d'une légende latine d'origine orientale : la Vie de Saint Alexis; Lukács Edit Anna : Les sources arabes du *De causa Dei* de Thomas Bradwardine ; Palágyi Tivadar : Des renégats aux margarites : le motif de la conversion dans l'épopée romane et byzantine du Moyen Âge [*De Creta capta* de Théodose le Diacre, *Digénis Akritas*, *Chanson d'Antioche*, *Chétifs*, *Chanson de Jérusalem*]; Máté Zsuzsanna : L'attitude du narrateur dans *Yvain* ou le *Chevalier au Lion* de Chrétien de Troyes; Képes Júlia : Nyugat és Kelet nagy szerelmi történetei: Trisztán és Izolda – Wis és Rámín). Kelet és nyugat találkozásának összefüggésében különösen jelentős volt az egyes középkori művek magyar vonatkozásainak illetve magyarokra vonatkozó motívumainak vizsgálata is (Michelle Szkilnik : Entre réalité et stéréotype : la Hongrie de Bertrandon de la Broquière; Arató Anna : « Onques feme de son eage / Ne fu tenue pour si sage ». Le motif de la fille du roi de Hongrie dans quelques romans français médiévaux; Horváth Krisztina : Superfétation, bigamie et la fille du sultan : de quelques complexes narratifs de la Bourgogne à la Hongrie;) valamint kelet és nyugat – a magyar népi és irodalmi hagyományban nyomokban fellelhető – együttes hatásának kimutatása (Korompay Klára : Littérature médiévale et traditions populaires : le motif du Graal dans les prières archaïques hongroises; Slíz Mariann: Cults of Saints and Naming in

Medieval Hungary; Koncz Beatrix : Lúdas Matyi, Trubert et leurs ancêtres orientaux). A konferencián, az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság interdiszciplináris jellegéből adódóan nem csupán francia vonatkozású előadások hangzottak el: a kelet nyugat közötti motívumvándorlásokat más európai irodalmak (angol, német, olasz, spanyol, portugál stb.) vonatkozásában is vizsgálták (Bárány Attila: King Andrew II of Hungary in Philippe Mouskés' *Chronique rimée*; Puskás István : Christians, Saracens Greeks and Hungarians. The chivalric romance *Angelica Innamorata* of Vincenzo Brusantino; Majorossy Imre : « Mostra huey cum yest poderos ». Le conflit religieux dans Guilhem de la Barra (Arnaut Vidal de Castelnaudary) et Willehalm (Wolfram von Eschenbach); Márton László : Lob der Fremdartigkeit im Tristan-Roman des Gottfried von Strassburg; Bánki Éva : Ellen-udvariság és udvarellenesség a galego-portugál lírában; Peremiczky Szilvia : A muvassától Chopinig – a barátaltípusú szövegek a középkori európai arab, zsidó és ibér költészetben, és továbbélésük a 18–19. századi folklórban).

A konferencia második napján, mintegy átvezetésképp a »nyugati« és a »bizánci« ülésszakok között, a párizsi EHESS bizantinológus kutatói adtak elő (Paolo Odorico : Au commencement de la différenciation : les chroniques byzantines au VIe siècle; Filippo Ronconi : Un cadeau diplomatique miraculeux entre Orient et Occident : le Parisinus graecus 437). Paolo Odorico professzorral az együttműködés 2010 novemberében kezdődött: meghívásunkra az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskola »Francia irodalom a középkortól a felvilágosodásig« című doktori program rendezvényeként, az egyhetes intenzív doktori kurzus keretei között a professzor mesterkurzust tartott az ELTE MA-s hallgatói, doktoranduszai, valamint az Eötvös Collegium francia műhelyének tagjai számára. Az EHESS és az Eötvös Collegium közötti távlati együttműködés gondolata is körvonalazódott: áttekintettük a bizantinológiai képzés erősítésének lehetőségeit, így lehetővé válna hallgatóink számára, hogy az alapozó kurzusok elvégzése után párhuzamosan vagy önállóan a párizsi intézményben folytassanak MA tanulmányokat.

A rendezvény részeként november 27-én a Budapesti Francia Intézetben mutatta be az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozata a *Dialogue des cultures courtoises* című tanulmánykötetét (szerk.: Egedi-Kovács Emese), amely az Eötvös József Collegium kiadásában jelent meg, és amely egyszersmind a társaság második kiadványa [<http://honlap.eotvos.elte.hu/dialogue-des-cultures-courtoises>]. Az első kötetet (*Littérature et folklore dans le récit médiéval*, szerk.: Egedi-Kovács Emese) ugyanazon a helyszínen, a Francia Intézetben épp egy éve mutatták be. A rendezvényt jelenlétével megtisztelte Michael Zimmermann Ausztria nagykövete is, aki ünnepi beszédével egyúttal a konferencia második, elsősorban osztrák/német érdekeltségű részét nyitotta meg.

Eredmények

A nemzetközileg elismert kutatók a magyarországi szakmai munkát tapasztalataink alapján nagyra becsülik. Immár harmadik éve örömmel tesznek eleget meghívásainknak, évente akár több alkalommal ellátogatnak Budapestre, hogy a konferencia-részvételen túl mesterkurzusokat, doktori szemináriumokat tartsanak, amelyeknek

az Eötvös Collegium francia műhelyének tagjai is aktív résztvevői. Felbecsülhetetlen az a jóindulatú támogatás is, amellyel a francia szaktekintélyek nemzetközi szinten is képviselik és támogatják a magyar tagozat törekvéseit. Ezáltal nem csupán kutatóink számára nyílik lehetőség külföldi konferenciákon való részvételre (Nemzetközi Artúr konferencia, ICLS kongresszus), de a külföldi szaktekintélyek közbenjárásának köszönhetően az a gondolat is felmerült, miszerint elképzelhető lenne, hogy az ICLS a nagy, triennalis nemzetközi konferenciáját belátható időn belül akár Budapesten tartaná. A rendezési jog elnyerése széles távlatokat nyithatna a magyarországi kutatások nemzetközi ismertsége és elismertsége tekintetében. A rendezvényen egy másik nemzetközi társaság is képviseltette magát, amelynek magyarországi tagozata ugyancsak az Eötvös Collegiumban működik: a nemzetközi Artúr Társaság tiszteletbeli elnöke Christine Ferlampin-Acher is részt vett a konferencián. A magyarországi francia középkori kutatások erősödésének, a nemzetközi figyelemnek olyan áldásos következményei is lehetnek, hogy a magyarországi francia kultúrképviseltek hatékonyabban tudják támogatni a legfiatalabb kutatógenerációt is. A konferencia előadásainak írott változata a tervek szerint a jövő év folyamán tanulmánykötetben jelenik meg.”

Egedi-Kovács Emese

2) *Begegnungen zwischen Ost und West*

„Előzmények

Az Eötvös Collegium Bollók János klasszika-filológia műhelyének oktatói és hallgatói 2008. augusztus 24. és 27. között az Osztrák Tudományos Akadémia Bizantinológiai Intézetének (ÖAW, Institut für Byzanzforschung) meghívására nyári egyetemen vettek részt Bécsben. A 4 nap alatt paleográfiai és papirologiai előadásokat hallgathattak meg a résztvevők. A rendezvény valódi hozadéka azonban a bécsi, szlovákiai és csehországi kollégákkal való szakmai kapcsolattartás kialakítása volt. Az ott körvonalazódott kutatási tervek és lehetőségek teremtették meg az immár több mint 4 éves folyamatos együttműködésnek. A Bollók műhely és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem filológus hallgatói két további hasonló jellegű »nyári egyetemen« vettek részt (2008. november 24–28. ÖAW; 2009. augusztus 23–26. Eötvös Collegium – PPKE BTK), az osztrák és szlovák professzorok pedig a Collegiumban szervezett nemzetközi konferenciákon (»Was ich bin und was ich habe, dank' ich dir, mein Collegium«. Classical Studies and Textual Criticism Colloquium in Memory of István Borzsák. Eötvös József Collegium, Budapest, 2009. április 20–25.; Paläographie. Nemzetközi paleográfiai-papirologiai konferencia. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba, 2009. november 17.; Lustrum Saeculare Collegii. Konferenciasorozat az Eötvös Collegium százéves épületének tiszteletére. Eötvös József Collegium, 2010. október 25–28.; Ungarn und Byzanz. Nemzetközi bizantinológiai konferencia. Eötvös József Collegium – Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba, 2011. május 26–27.) előadásuk mellett minden esetben intenzív szakmai szemináriumokat is tartottak a két intézmény hallgatóinak.

Ezen kapcsolati tőkére alapozva, részben a magyar bizantinológia hagyományait követve, részben új lehetőségek után kutatva alakultak további nemzetközi kapcsolataink. Christian Gastgeber (az ÖAW Institut für Byzanzforschung korábbi igazgatóhelyettese) segítségének köszönhetően oktatóink és hallgatóink több kiadatlan szöveget kaptak feldolgozásra. Hermann Harrauer és Rosario Pintaudi professzoroknak köszönhetően a hallgatók az *Eirene* című (nemzetközileg elismert) papirologiai folyóiratban jelentethették meg átirásaikat. Chiara Farraggiana professzorasszony jóvoltából a Collegium hallgatói Erasmus-kapcsolat keretében kutathatnak Bolognában görög és latin kéziratokat. Peter Schreiner (a Kölni Egyetem nyugalmazott professzora, a Nemzetközi Bizantinológiai Társaság korábbi elnöke) nemcsak előadásaival tisztelte meg a Collegiumot és a Katolikus Egyetemet (2010 májusában), hanem azóta is lelkes támogatója hallgatóinknak. Albrecht Berger (a müncheni Ludwig-Maximilians-Universität, Institut für Byzantinistik, Byzantinische Kunstgeschichte und Neograzistik oktatója, a Byzantinische Zeitschrift főszerkesztője) jóvoltából Juhász Erika (2012. novemberig a Collegium Bollók János klasszika-filológia műhelyének titkára) lett a Byzantinische Zeitschrift magyarországi referense. Szófiában, a XII. nemzetközi bizantinológiai kongresszuson sikerült kapcsolatba lépniünk szerb bizantinológusokkal is. Konferenciáinkon való részvételük nemcsak a korábbi együttműködés felelevenítése miatt fontos; a szerb akadémián és a belgrádi egyetemen is magas szintű bizantinológiai oktatás és kutatás folyik. Eredményeik elismerését jelzi, hogy 2011 augusztusában Belgrád nyerte el a 2016-ban megrendezésre kerülő XXIII. Nemzetközi Bizantinológiai Kongresszus szervezésének jogát. A további együttműködést a tapasztalatcserék miatt is fontosnak tartjuk.

Legújabb külföldi partnerintézményünk a párizsi EHESS intézet. Ez a kapcsolat a Collegium hagyományos francia irányultságán túl a bizantinológiai kutatások szempontjából is gyümölcsözőnek ígérkezik. Paolo Odorico professzor 2011. novemberben a Collegium meghívására több előadást is tartott Magyarországon, 2013 januárjában pedig a Collegium hallgatóinak fog szemináriumsorozatot tartani.

Korábbi konferenciáinkon is helyet biztosítottunk a bizantinológiai előadásoknak, az első kifejezetten bizantinológiai témájú nemzetközi konferenciát pedig 2011. május 26–27-én szerveztük, Ungarn und Byzanz címmel. A kapcsolatok ápolása és folyamatos bővítése érdekében fontosnak tartjuk az ilyen rendezvények rendszeresítését, ezért az Eötvös Collegium egy bizantinológiai tárgyú konferenciasorozat megindításáról döntött, amelynek keretében minden év novemberében tudományos eszmecserere hívja a nemzetközi és hazai bizantinológia prominens képviselőit.

Résztvevők

Horváth László (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Paolo Odorico (EHESS, Párizs), Filippo Ronconi (EHESS, Párizs), Peter Schreiner (az Universität zu Köln nyugalmazott professzora; az Association Internationale des Études Byzantines leköszönő elnöke), Jana Gruskova (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs; Univerzita Komenského,

Pozsony), Andreas Rhoby (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs), Ötvös Zsuzsanna (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Juhász Erika (ELTE Eötvös József Collegium, MTA-ELTE-PPKE Ókortudományi Kutatócsoport, Budapest), Christian Gastgeber (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs) Chiara Faraggiana (Alma Mater Studiorum Università di Bologna, Dipartimento di Beni culturali, Bologna), Vratislav Zervan (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs), Vlastimil Drbal (Slovanský ústav Akademie věd České Republiky, Prága); Andrea Cuomo (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs), Takács Miklós (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet, Budapest), Bollók Ádám (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet, Budapest), Novotnik Ádám (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Kiss Attila (Szegedi Tudományegyetem, Szeged), Sebastiano Panteghini (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung, Bécs), Solti Dóra (ELTE, Budapest), Berkes Lajos (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest; Ruprecht-Karls-Universität, Heidelberg), Révész Éva (Szegedi Tudományegyetem, Szeged), Srđan Pirivatrić (Bizantoloski Institut Csrpke Akademije Nauka i Umetnoszti, Belgrád), Szentgyörgyi Rudolf (ELTE, Budapest), Mészáros Tamás (Eötvös József Collegium, Budapest), Tóth Iván (Szegedi Tudományegyetem, Szeged), Farkas Zoltán (Eötvös József Collegium, Budapest; Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba), Ekler Péter (Országos Széchényi Könyvtár, Budapest), Krähling Edit (MTA Könyvtára, Kézirattár és Régi könyvek Gyűjteménye, Budapest), Zsupán Edina (Országos Széchényi Könyvtár, Budapest), Konstantinos Nakos (ELTE, Budapest), Mayer Gyula (MTA-ELTE-PPKE Ókortudományi Kutatócsoport, Budapest), Delbó Katalin (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Schüsler Tamara (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Hegyi Orsolya (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba), Mihálykó Ágnes (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Szegvári Zoltán (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest), Zergi Nóra (ELTE, Budapest), Szikora Patrícia (ELTE Eötvös József Collegium, Budapest)

Előadások

A konferenciasorozat idei rendezvénye Byzanz und das Abendland címmel két részből állt. A francia udvari irodalommal kapcsolatos előadások (november 26–28.) záró szekciójaként Paolo Odorico és Philippo Ronconi (a párizsi EHESS intézet munkatársai) bizantinológiai tárgyú előadásaikkal biztosították az átmenetet a szerdán és csütörtökön sorra kerülő Bizánchoz kötődő előadásokhoz. A túlnyomóan német nyelvű szekciókat hivatalosan Michael Zimmermann osztrák nagykövet úr nyitotta meg november 27-én este a Francia Intézetben, 28-án reggel pedig Susanne Bachfischer, az Österreichisches Kulturforum igazgatónöje és Horváth László, az Eötvös Collegium igazgatója tartott megnyitó beszédet. A szakmai munka Peter Schreiner (az Universität zu Köln nyugalmazott

professzora; az Association Internationale des Études Byzantines leköszönő elnöke) plenáris előadásával (Die Begegnung von Orient und Okzident in der Schrift) vette kezdetét. A 38 előadó (Hermann Harrauer, az ÖNB Wiener Papyrussammlung nyugalmazott igazgatója és Charalampos Mesis, a párizsi EHESS intézet munkatársa betegség miatt a konferencia előtt kénytelen volt lemondani részvételét) a két nap alatt hét szekcióban mutatta be legfrissebb kutatási eredményeit. A bizánci stúdiumok kiindulópontját jelentő kodikológia és paleográfia volt a bevezető szekció fő vezérfonala (Jana Gruskova: Zur Textgeschichte der Weltchronik des Eusebios zwischen Okzident und Orient; Andreas Rhoby: Byzantine Greek Words in English Vocabulary?; Ötvös Zsuzsanna: The Ms. ÖNB Suppl. Gr. 45 and Some Other Greek-Latin Dictionaries from the 15th Century; Juhász Erika: Chronicon Raderianum; Christian Gastgeber: Das Register der Patriarchatskanzlei von Konstantinopel. Geschichte zwischen den Zeilen).

A délutáni előadások a bizánci irodalom különböző műfajait felvonultatva előadásokkal folytatódtak (Chiara Faraggiana: Phlorios und Platzia-Phlora und Boccaccios Filocolo vom Mittelalter bis zur Frühen Neuzeit: Überlegungen zur Rezeption eines literarischen Stoffes im profanen und religiösen Kontext; Vratislav Zervan: Eine überarbeitete Fassung des Abenner-Motivs bei Kosmas?; Vlastimil Drbal: Transformation des Kassiopiea-Mythos in der Spätantike; Andrea Cuomo: Die gregor(i)anische Kalenderreform zwischen Gregoras, Barlaam und dem Westen), majd a bizánci régészet tárgyában hangzottak el – részben magyar vonatkozású – előadások (Takács Miklós: Gedanken über die Kirchen mit kreuzförmigem Grundriss; Bollók Ádám: Magic and Burial in Early Byzantium; Novotnik Ádám: Die westlichen und byzantinischen Beziehungen des awarischen Gräberfeldes von Tolna-Mözs-Fehérvize-dűlő; Kiss Attila: Byzantinisch-mediterraner Einfluss und Funde in Gepiden. Bemerkungen zu den byzantinisch-gepidischen Kontakten im Spiegel der Archäologie).

November 29-én – érzékeltetve a történetírásnak a bizánci irodalmi műfajokon belül elfoglalt súlyát – két szekciót töltöttek ki a bizánci történeti művekkel, a bizánci szerzőkkel és antik elődekkel, a bizánci történetírás magyar vonatkozásaival és – visszakanyarodva a konferencia első témaköréhez – a bizánci művek modern kritikai kiadásának lehetőségeit tárgyaló előadásokkal (I.: Sebastiano Panteghini: De nativitate Constantini: Geburt und Jugend Konstantins des Großen in griechischer und lateinischer Überlieferung; Solti Dóra: Das Dritte Rom als Retter von Konstantinopel: Messianische Erwartungen und nüchterne Politik im Dienste der Rückeroberung Konstantinopels; Berkes Lajos: Der maior domus in Byzanz; Révész Éva: Einige bulgarische Quellendaten der ungarischen Geschichte während des ersten Millenniums; II.: Srđan Pirivatrić: Emperor's Daughter in Love with a Prisoner: Comparing the Stories of Scylitzes and Anonimus Praesbyteri Diocleae; Szentgyörgyi Rudolf: Greek Place Names in the Deed of Foundation of the Abbey of Tihany; Mészáros Tamás: Some Byzantine Scholia on Thucydides; Tóth Iván: Some Thoughts on the Proem of Kritobulos' Historiai; Farkas Zoltán: Sailing to Byzantium).

Ebéd után az utóélet-kutatásra helyeződött a hangsúly (Ekler Péter: Papias' Ars and George of Trebizond's Compendium. Two Grammars Based on the Institutiones of

Priscian. A Comparative Analysis; Krähling Edit: Byzantinische Kodexfragmente im Nachlass von Gyula Moravcsik und ihre Transkriptionen; Zsupán Edina: Philosophia picta. Zur Rezeption des Florentiner Neuplatonismus am Hof des Königs Matthias; Konstantinos Nakos: Die Rolle von Byzanz bei der Entstehung der modernen griechischen Identität; Mayer Gyula: Frühe Übersetzungen aus der Griechischen Anthologie), majd az utánpótlás-nevelés, és a további nemzetközi együttműködések szempontjából is kiemelt jelentőségű szekció, egyetemi hallgatók és fiatal kutatók előadásai zárták a rendezvény hivatalos részét (Delbó Katalin: Anmerkungen zu den Marginalien des Florilegium Vindobonense; Schüsler Tamara: A Manuscript from the Library of Péter Váradi: Physical Features; Hegyi Orsolya: Florilegium Patrum Latinorum de Processione Spiritus Sancti; Mihálykó Ágnes: Koptisches Amulett gegen Fieber; Szegvári Zoltán: Anna Komnene and the West; Zergi Nóra: Theophanes Chrysobalantes' Synopsis de remediis – A 10th-century Byzantine Medical Formulary; Szikora Patrícia: Studying the Chronicon breve – Fragments Relevant to Hungarian History)

A konferencia zárásaként informális keretek között zajló érdemi tárgyalásokon körvonalazódtak a francia és olasz nyelvterületen kínáló további képzési lehetőségek, és az osztrák és német szakkönyvtárak képviselői is biztosították kutatóinkat támogatásukról.

A konferencián elhangzott előadások (idegen nyelven) konferenciakötetben fognak megjelenni, amelynek bemutatójára a jövő évi konferencia alkalmával kerül sor.

Eredmények

Fontos eredménye a konferenciának, hogy a fiatal kutatók, hallgatók előadásai általános elismertséget váltottak ki a hallgatóság körében, és közülük többeknek újabb kutatási lehetőségeket ajánlottak külföldi kutatóintézetekben.

A konferenciára látogató vendégprofesszorok szinte kivétel nélkül szakkönyvekkel is megajándékozták az intézményt; ezek a kötetek a Collegiumban nemrég megalakult bizánci kutatócsoport alapkönyvtárának becses darabjait képezik.

A konferencia keretében került sor a Magyar Bizantinológiai Társaság újjáalapító közgyűlésére is. Az újonnan választott elnökség tagjai (elnök: Bálint Csanád; titkár: Juhász Erika; elnökség: Olajos Terézia, Takács Miklós, Farkas Zoltán, Horváth László, Mészáros Tamás [közülük négyen az Eötvös Collegium tagjai]; kincstárnok: Mayer Gyula; felügyelőbizottság: Révész Éva, Tóth Iván, Kiss Attila). A társaság székhelye a jövőben – a társaság reményei szerint – az Eötvös József Collegium lesz. A Magyar Bizantinológiai Társaság az Association Internationale des Études Byzantines nemzetközi szervezet magyarországi képviselőjét látja el; zavartalan működése a jó nemzetközi megítélés záloga. Az újjáalakulást ezért nagy örömmel fogadták a külföldi vendégek is, akik a közgyűlés ideje alatt az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának és Régi Nyomtatványok Tárának ritkaságait csodálhatták meg Zsupán Edina és Ekler Péter vezetésével.”

Egyéb

A konferencia eseményeihez időzítve november 28-án az Eötvös Collegiumba látogatott a Budapesti Olasz Kultúrintézet igazgatónöje, Gina Giannotti, hogy az együttműködés erősítése érdekében megismerkedjen a Collegium olasz műhelyében folyó oktatási-kutatási tevékenységgel. A találkozón, amelyet a Collegium részéről Ludmann Ágnes vezetőtanár moderált a magyar kollégák (tanárok és korábbi Erasmus-ösztöndíjas diákok: Schüzler Tamara, Lovász Lilla), valamint az olasz vendégdiák (Federico Gusmeroli, Collegio Superiore di Bologna) mellett a bizantinológus vendégelőadók közül részt vett Andrea Cuomo és Sebastiano Panteghini, az Osztrák Tudományos Akadémia Bizánci Intézetének két olasz nemzetiségű munkatársa. Chiara Faraggiana, az Alma Mater Studiorum Università di Bologna professzora előadást tartott az Eötvös Collegium és a Bolognai Egyetem között – immár több éve fennálló – szoros együttműködésről, amely a könyvadományozásokon, nyári egyetemeken és konferencia-meghívásokon túl Erasmus-ösztöndíjakban ölt testet. A Collegio Superiore di Bologna testvérintézménnyel fennálló kapcsolatnak köszönhetően az Erasmus-ösztöndíjas collegisták, viszonzás alapon, ingyen lakhatnak az intézményben. Igazgatóasszony kifejezte abbéli szándékát, hogy az Olasz Intézet és az Eötvös Collegium kapcsolatát erősítendő a 2013. évben kész szerepet vállalni nemcsak a következő, hasonló konferencia olasz irodalmi részének a támogatásában, hanem az évközi kulturális programok előkészítésében is.

Támogatók

OTKA (Hungarian Scientific Research Found) NN 104456: Classical Antiquity, Byzantium and Humanism. Critical Editions of Latin and Greek Sources with Commentary; TÁMOP-4.2.2/b-10/1-2010-0030 (Önálló lépések a tudomány területén); Institut Français de Budapest; Österreichisches Kulturforum; HÖK (ELTE–BTK); Magyar Bizantinológiai Társaság; Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság, Magyar Tagozat; Eötvös Loránd Tudományegyetem; ELTE Eötvös József Collegium.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket nyilvánítjuk a Collegium valamennyi munkatársának és közreműködő tanárának, Ekler Péternek és Zsupán Edinának valamint a hallgatók közül különösképp az alább felsoroltaknak: Kocsis Teréz, Kassai Gyöngyi, Kovács István, Vuchetich Bálint, Szikora Patrícia, Kiss Bernadett, Lovász Lilla, Mihálykó Ágnes, Szegvári Zoltán, Rédey János, Ötvös Zsuzsanna, Berkes Lajos, Biriszló Bence, Kerber Balázs.

Horváth László

A konferenciát támogató Osztrák Kulturforum számára készült német nyelvű beszámolót alább közöljük.

VERANSTALTUNGSBERICHT

Namen der österreichischen oder in Österreich lebenden Künstler/Wissenschaftler sowie allf. anderer TeilnehmerInnen (unter Angabe der Staatsangehörigkeit):

Andrea CUOMO	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien)
Christian GASTGEBER	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien)
Jana GRUSKOVA	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien) Univerzita Komenského (Bratislava)
Hermann HARRAUER	Hofrat Dir. i. R. der Papyrussammlung und des Papyruseums der Österreichischen Nationalbibliothek (Wien)
Sebastiano PANTEGHINI	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien)
Andreas RHOBY	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien)
Vratislav ZERVAN	Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Byzanzforschung (Wien)

Titel und Thema der Veranstaltung und Angabe des genauen Programms:

Byzanz und das Abendland. Begegnungen zwischen Ost und West. Internationale Konferenz

(zu einzelnen Details s. das beigefügte Programmheft)

Zeit: 26.–29. November 2012

Ort: ELTE Eötvös-József-Collegium, Budapest XI., Ménesi út 11–13.

Besucherzahl: ca. 100 Besucher

Mitwirkende Partner der Veranstaltung:

- OTKA (Nationaler Forschungsfonds Ungarn – Hungarian Scientific Research Found) NN 104456: *Classical Antiquity, Byzantium and Humanism. Critical Editions of Latin and Greek Sources with Commentary*
- TÁMOP-4.2.2/b-10/1-2010-0030 (*Önálló lépések a tudomány területén*).
- Institut Français de Budapest
- Österreichisches Kulturforum Budapest
- Studentenverein der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der ELTE

Beurteilung und Bemerkungen zu Besucherkreis, Programm, Aufnahme im Publikum und allf. Auswirkungen:

Die Konferenz hat der ungarischen byzantinologischen Forschung und in deren Zusammenhang auch den Forschungen zur westeuropäischen Literatur des Mittelalters neue Anregungen gegeben, und die Zusammenarbeit zwischen österreichischen und ungarischen Forschern dieses Fachgebietes gefestigt. Die ZuhörerInnen konnten sich informative Beiträge zahlreicher international anerkannter ForscherInnen aus dem Ausland anhören. Die Studien sollen demnächst in einem Sammelband (Band I der Reihe *Bibliotheca Byzantina*) bis November 2013 veröffentlicht werden. Die Buchpräsentation könnte im Rahmen der nächsten Konferenz zum gleichen Thema im Gebäude des Österreichischen Kulturforums und der Österreichischen Botschaft stattfinden.

Die persönliche Anwesenheit und die Grußadressen von Herrn Botschafter Dr. Michael Zimmermann sowie Frau Direktorin Dr. Susanne Bachfischer haben das Prestige der Veranstaltung wesentlich gestärkt. Als wichtiges Ergebnis der Konferenz gilt, dass die Beiträge junger ForscherInnen und StudentInnen im Teilnehmerkreis allgemeine Anerkennung fanden, und die Möglichkeit zur Forschung an ausländischen Instituten mehreren angehenden ForscherInnen angeboten wurde. Die zur Konferenz angereisten Gastprofessoren haben das Eötvös-Collegium mit Fachbüchern bedacht (die Bände bilden die Basis der Fachbibliothek der vor kurzem ins Leben gerufenen Byzantinistischen Forschungsgruppe des EC).

Medienreaktionen, Werbung:

Für die Konferenz wurde von der Eötvös-Loránd-Universität und sonstigen offiziellen Fachwebsites geworben. Das *Újbuda TV* (Neu-Ofener Fernsehen) drehte im Rahmen seiner Serie *Helyi érték* (etwa: „Stellenwert – Lokal“) einen Kurzfilm über das Ereignis. Die Zeitschrift *Élet és Tudomány* („Leben und Wissenschaft“), die landesweit und in hoher Auflagenzahl erscheint und über neue wissenschaftliche Ergebnisse in Form von populärwissenschaftlichen Artikeln berichtet, soll in ihrer nächsten Nummer einen umfassenden Bericht veröffentlichen.

Sonstige Kommentare:

Wir dürfen dem Österreichischen Kulturforum hiermit erneut unseren Dank für die freundliche Unterstützung aussprechen, dank deren wir die Möglichkeit hatten, die österreichischen Gastprofessoren und ForscherInnen während der Veranstaltungswoche in Budapest gebührendermaßen zu unterbringen.

Balázs Sára